

Doručení do datové schránky advokátní kanceláře

26.08.2015

Nejvyšší správní soud se zabýval účinky doručení, pokud soud namísto datové schránky advokáta doručoval do datové schránky advokátní kanceláře.

Mgr. Martin Eliášek

právník-analytik oddělení právních systémů ATLAS consulting spol. s r.o.

Nejvyšší správní soud se v rozsudku ze dne 7. 5. 2015, sp. zn. 7 Afs 60/2015-32, zabýval otázkou, **zda byla výzva k vyjádření nesouhlasu s rozhodnutím bez nařízení jednání (§ 51 s. ř. s.) řádně doručena zástupci žalobce, byla-li doručena prostřednictvím datové schránky advokátní kanceláře a nikoliv datové schránky zástupce žalobce.**

Zvoleným zástupcem stěžovatele byl advokát, který měl ze zákona zřízenou datovou schránku podnikající fyzické osoby na své jméno, přičemž tato skutečnost musela být soudu zřejmá z jeho podání, která mu zasílal právě prostřednictvím této datové schránky. Za těchto okolností, mj. s ohledem na stanovisko ministerstva vnitra Datové schránky a činnost správních orgánů, **byl soud povinen doručovat písemnosti do datové schránky zástupce žalobce, nikoliv do datové schránky společnosti v níž tento zástupce působí.**

I v řízení před správními orgány je nutno aplikovat zákon o elektronických úkonech, který v § 17 odst. 1 stanoví, že doručuje-li se způsobem podle tohoto zákona, ustanovení jiných právních předpisů se nepoužijí. **Nepoužije se tedy ani § 20 odst. 6 správního řádu, který stanoví, že jestliže advokát vykonává advokacii jako společník veřejné obchodní společnosti, mohou písemnost určenou advokátu, včetně písemností doručované do vlastních rukou, přijmout rovněž ostatní společníci této společnosti, advokátní koncipienti nebo jiní její zaměstnanci.**

Je sice pravda, že nedodržení formy doručení samo o sobě neznamená, že se doručení musí zopakovat, a postačí, že bude adresát s obsahem písemnosti obeznámen, ale v dané věci nebylo zřejmé, že se předmětná výzva soudu dostala do rukou adresáta a proto nebyla splněna podmínka pro rozhodnutí bez nařízení jednání.

ROZSUDEK

Nejvyššího správního soudu

ze dne 7. 5. 2015

**Řízení před soudem: doručování advokátovi (zástupci účastníka) do datové schránky
sp. zn./č. j.:**

7 Afs 60/2015-32

Související legislativa ČR:

§ 42 odst. 1, § 51 zákona č. 150/2002 Sb.

§ 20 odst. 6 zákona č. 500/2004 Sb.

§ 4, § 5, § 17 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb.

§ 42 zákona č. 280/2009 Sb.

§ 66 zákona č. 250/2016 Sb.

Publikováno v 9/2015 Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

Právní věta:

Je-li účastník řízení zastoupen v soudním řízení advokátem, doručuje krajský soud výzvu podle § 51 s. ř. s. do datové schránky advokáta (datová schránka podnikající fyzické osoby ve smyslu § 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů), a nikoliv do datové schránky obchodní společnosti vykonávající advokacii (datová schránka právnické osoby ve smyslu § 5 téhož zákona).

Nejvyšší správní soud

I. Je-li účastník řízení zastoupen v soudním řízení advokátem, doručuje krajský soud výzvu podle § 51 s. ř. s. do datové schránky advokáta (datová schránka podnikající fyzické osoby ve smyslu § 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů), a nikoliv do datové schránky obchodní společnosti vykonávající advokacii (datová schránka právnické osoby ve smyslu § 5 téhož zákona).

II. S ohledem na ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb. se ve správním řízení při doručování prostřednictvím datové schránky nepostupuje podle ustanovení § 20 odst. 6 správního řádu.

Věc: Společnost s ručením omezeným S METAL proti Odvolacímu finančnímu ředitelství o daň z přidané hodnoty, o kasační stížnosti Žalobkyně.

Finanční úřad pro Jihomoravský kraj, Územní pracoviště Brno III (správce daně), vydal dne 21. 7. 2014 rozhodnutí (dále jen "zajišťovací příkaz"), kterým bylo žalobkyni uloženo, aby okamžikem vydání zajišťovacího příkazu zajistila úhradu doposud nestanovené daně z přidané hodnoty za zdaňovací období červen 2014, a to složením jistoty ve výši 26 123 995 Kč na depozitní účet správce daně.

Žalovaný svým rozhodnutím ze dne 22. 8. 2014 zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil rozhodnutí správce daně.

Proti rozhodnutí žalovaného Žalobkyně brojila u Krajského soudu v Brně. Ten svým rozsudkem ze dne 12. 2. 2015, čj. 62 Af75/2014186, žalobu zamítl.

Proti rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost, v níž namítala, že krajský soud porušil její procesní práva, jelikož rozhodl bez nařízení jednání. Podle stěžovatelky nebyly pro takový postup splněny podmínky, protože ho nenavrhovala, a ani jí nebyla doručena výzva k vyjádření jejího nesouhlasu s případným rozhodnutím ve věci bez jednání. I kdyby jí však výzva doručena byla, z dalších stěžovatelčiných procesních úkonů plyne, že na projednání věci, resp. na nařízení ústního jednání, trvala. Z podání ze dne 27. 10. 2014 jednoznačně vyplývá, že se domáhala projednání věci. V dalším podání ze dne 23. 12. 2014 navrhla jako důkaz i svědeckou výpověď, kterou bez nařízení jednání provést nelze. Krajský soud proto rozhodl v rozporu se zájmem a právem stěžovatelky věc před soudem projednat, tj. se zájmem využít všechna práva procesní obrany. Stěžovatelka svá tvrzení, která chtěla projednat, resp. dokazovat, zaměřila právě na vyvracení stanoviska žalovaného, podle kterého existovala důvodná obava, že stěžovatelka je součástí řetězce podvodu na dani z přidané hodnoty, přičemž z jejích ekonomických poměrů a fungování lze dovodit, že úhrada její daňové povinnosti může být v budoucnu zcela nebo částečně nedobytná. Krajský soud však zřejmě všechny žalobní námitky vyhodnotil jako směřující na subjektivní stránku věci, tj. znalost stěžovatelky o její účasti na řetězcových obchodech, a proto se těmito námitkami nezabýval a neprovedl navrhované důkazy. Podrobné odůvodnění tohoto postupu však v napadeném rozsudku chybí, stejně jako vymezení nadbytečných důkazních návrhů. Skutková podstata, ze které vycházely správní orgány a krajský soud, neměla podle stěžovatelky oporu ve správním spise.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že krajský soud řádně odůvodnil, proč nebylo možno provést navrhované důkazy. K námitce stěžovatelky, že správní orgány a krajský soud vycházely ze skutkové podstaty, která neměla oporu ve spise, žalovaný uvedl, že správní spis obsahuje tzv. vyhledávací část, do které není stěžovatelka oprávněna nahlédnout, což jí ani nebylo umožněno. Podle žalovaného byly splněny podmínky pro postup ve smyslu § 51 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud zrušil rozhodnutí Krajského soudu v Brně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z

odůvodnění:

Stěžovatelka v kasační stížnosti poukazovala na vadu řízení před krajským soudem,

kteřou spatřovala v tom, že bylo rozhodnuto bez nařizení jednání, ačkoliv pro takový postup nebyly splněny podmínky.

Nejvyšší správní soud se zabýval nejprve tímto stížním důvodem, jelikož by bylo předčasné zabývat se právním posouzením věci samé, pokud by byl napadený rozsudek zatížen vadou řízení s vlivem na zákonnost rozhodnutí o věci samé. (...)

Součástí soudního spisu je výzva krajského soudu ve smyslu § 51 odst. 1 s. ř. s., která byla určena stěžovateli. Podle doručky krajský soud tuto výzvu doručoval dne 16. 12. 2014 prostřednictvím datové schránky, jejímž držitelem je právnická osoba - společnost Schlesinger a Martének, advokáti, v. o. s. Datová schránka této právnické osoby byla konkretizována identifikačním označením "9a5zf9u" (dále jen "datová schránka společnosti"). Dne 20. 10. 2014 doručil krajskému soudu zástupce stěžovatelky Mgr. Jaroslav Martének podání označené "Doplnění žaloby ve věci a doplnění návrhu na vydání předběžného opatření", a to prostřednictvím datové schránky, která je konkretizována na doručence identifikačním označením "9yygxc3" a jeho jménem, tj. Mgr. Jaroslav Martének, advokát, ev. č. 10016 (dále jen "datová schránka zástupce stěžovatelky"). Dne 21. 10. 2014 byly tyto listiny doručeny krajskému soudu také osobně. Dále byl krajskému soudu doručen dne 29. 10. 2014 návrh stěžovatelky na přednostní vyřízení věci ze dne 27. 10. 2014, rovněž prostřednictvím datové schránky zástupce stěžovatelky. Dne 29. 12. 2014 byla krajskému soudu prostřednictvím společnosti České pošty, a. s., doručena písemnost stěžovatelky, která byla označena jako "II. doplnění žaloby a vyjádření [žalobkyně]" ze dne 23. 12. 2014. Shodným způsobem bylo krajskému soudu doručeno dne 25. 2. 2015 "Oznámení zástupce [stěžovatelky] o změně v právním zastoupení", ve kterém zástupce stěžovatelky krajskému soudu sděluje, že společnost Schlesinger a Martének, advokáti, vstoupila do likvidace a zastupování převzal Mgr. Jaroslav Martének jako advokát, jednatel společnosti advokátní kancelář Martének, s. r. o. Podle obsahu soudního spisu krajský soud doručoval písemnosti adresované zástupci stěžovatelky (výzva k doložení tvrzení ze dne 13. 10. 2014, usnesení ze dne 22. 10. 2014, čj. 62 Af 75/2014-108, a výzva podle § 51 s. ř. s. ze dne 16. 12. 2014) pouze prostřednictvím datové schránky společnosti, nikoliv prostřednictvím datové schránky zástupce stěžovatelky. Také napadený rozsudek zaslal krajský soud dne 12. 2. 2015 do datové schránky společnosti a až následně po upozornění ze strany zástupce stěžovatelky dne 2. 3. 2015 do jeho datové schránky. Na napadeném rozsudku krajského soudu je vyznačena právní moc ke dni 2. 3. 2015.

Klíčovou otázkou v dané věci je, zda byla výzva ve smyslu § 51 s. ř. s. řádně doručena zástupci stěžovatelky, byla-li doručována prostřednictvím datové schránky společnosti a nikoliv datové schránky zástupce stěžovatelka a to s ohledem na stížní námitku, že stěžovatelce nebyla tato výzva doručena, z čehož dovozuje, že nebyly splněny podmínky pro rozhodnutí ve věci bez nařizení jednání.

Datové schránky jsou upraveny v zákoně o elektronických úkonech. Podle důvodové

zprávy k tomuto zákonu bylo jeho cílem přiblížení orgánů veřejné moci občanovi prostřednictvím elektronických nástrojů, zefektivnění komunikace mezi občanem a orgánem veřejné moci a komunikace mezi orgány veřejné moci. Citovaný zákon přitom upravuje čtyři druhy datových schránek: datové schránky fyzických osob (§ 3), datové schránky podnikajících fyzických osob (§ 4), datové schránky právnických osob (§ 5) a datové schránky orgánů veřejné moci (§ 6 citovaného zákona). Podle § 4 odst. 3 zákona o elektronických úkonech datovou schránku podnikající fyzické osoby zřídí ministerstvo vnitra bezplatně advokátu, daňovému poradci a insolvenčnímu správci. Datová schránka právnické osoby je upravena v § 5 citovaného zákona.

Z uvedeného je zřejmé, že datová schránka advokáta má povahu datové schránky podnikající fyzické osoby ve smyslu § 4 zákona o elektronických úkonech. Podle Nejvyššího správního soudu bylo přitom úmyslem zákonodárce zříditi datové schránky všem advokátům za účelem zefektivnění komunikace v rámci jejich činnosti, a to bez ohledu na způsob výkonu advokacie, tj. zda vykonávají advokacii samostatně, jako společníci společnosti, členové sdružení nebo i jako zaměstnanci (§ 11 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii).

Z plné moci ze dne 15. 9. 2014 založené v soudním spise krajského soudu vyplývá, že stěžovatelka zplnomocnila k zastupování advokáta Mgr. Jaroslava Marténka, jenž je v plné moci konkretizován číslem, pod kterým je veden v evidenci České advokátní komory, a také tím, že se jedná o společníka společnosti Schlesinger a Martének, advokáti. Plnou moc přijal Mgr. Jaroslav Martének, který tuto skutečnost potvrdil svým podpisem.

Podle § 35 odst. 2 s. ř. s., "[n]estanoví-li tento zákon jinak, může být účastník zastoupen advokátem, popřípadě jinou osobou, která vykonává specializované právní poradenství podle zvláštních zákonů, týká-li se návrh oboru činnosti v nich uvedených".

Podle § 64 s. ř. s. "[n]estanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení první a třetí části občanského soudního řádu".

Podle § 25 o. s. ř. si účastník může zástupcem "vždy zvolit advokáta. Advokátu lze udělit pouze plnou moc pro celé řízení. Advokát je oprávněn dát se zastupovat jiným advokátem nebo, s výjimkou případů, v nichž je zastoupení advokátem podle tohoto zákona povinné, advokátním koncipientem nebo svým zaměstnancem jako dalším zástupcem."

Ze zákona o advokacii vyplývá, že advokátem je pouze fyzická osoba (§ 5 odst. 1), která splňuje předpoklady pro výkon advokacie stanovené v § 4 až § 10 zákona o advokacii.

Na základě citovaných ustanovení Nejvyšší správní soud dovozuje, že zvoleným zástupcem stěžovatelky byl advokát Mgr. Jaroslav Martének, který měl na základě zákona o elektronických úkonech zřízenou datovou schránku podnikající fyzické osoby. Podle

obsahu soudního spisu je zřejmé, že zástupce stěžovatelky komunikoval s krajským soudem prostřednictvím své datové schránky, tj. datové schránky podnikající fyzické osoby, prostřednictvím společnosti České pošty a rovněž osobně. Ke komunikaci s krajským soudem nevyužíval datovou schránku společnosti, ačkoliv do této datové schránky mu po celou dobu řízení o žalobě krajský soud doručoval. Nejvyšší správní soud se proto zabýval otázkou, zda krajský soud postupoval v souladu se zákonem.

Podle Nejvyššího správního soudu z § 42 s. ř. s. vyplývá, že soud je povinen doručovat písemnosti primárně do datové schránky, a pokud to není možné, může použít i jiné způsoby doručování. Citované ustanovení obsahuje odkaz na zákon o elektronických úkonech, který v § 17 odst. 1 stanoví, že "má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnu svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě". V daném případě měl zástupce stěžovatelky - advokát zřízenou datovou schránku na své jméno, tj. datovou schránku podnikající fyzické osoby, přičemž tato skutečnost musela být krajskému soudu zřejmá z jeho podání, která mu zasílal právě prostřednictvím této datové schránky. Krajský soud jako orgán veřejné moci byl za takových okolností povinen postupovat podle § 17 odst. 1 zákona o elektronických úkonech a doručovat písemnosti, včetně výzvy podle § 51 s. ř. s., do datové schránky zástupce stěžovatelky, nikoliv do datové schránky společnosti.

Pro podporu výše uvedených závěrů odkazuje Nejvyšší správní soud také na stanovisko ministerstva vnitra nazvané "Datové schránky a činnost správních orgánů", ze dne 28. 6. 2010 (aktualizováno ke dni 31. 10. 2012 a dostupné online z www.mvcr.cz/soubor/datove-schranky-a-cinnost-spravnich-organu-pdf-68503.aspx). V tomto stanovisku se uvádí, že "[d]oručuje-li se do datové schránky právnické osoby nebo do datové schránky orgánu veřejné moci, lze takto doručit pouze právnické osobě (případně orgánu veřejné moci) jako takové, nikoliv jednotlivému zaměstnanci či konkrétnímu členu statutárního orgánu apod. Právnická osoba a fyzická osoba jsou odlišné subjekty a nic na tom nemění ani to, je-li fyzická osoba jediným společníkem, statutárním orgánem apod. [...] Přestože advokacie může být vykonávána několika různými způsoby, zřizuje se každému advokátovi datová schránka podnikající fyzické osoby bez ohledu na to, zda se ve skutečnosti jedná o podnikající fyzickou osobu, či nikoliv. Dokumenty adresované advokátu je nutno doručovat výhradně do datové schránky podnikající fyzické osoby -advokáta, nikoliv do datové schránky právnické osoby, v níž vykonává advokacii (jako společník nebo zaměstnanec), či jiné datové schránky, která mu byla zřízena (např. datové schránky podnikající fyzické osoby - insolvenčního správce, datové schránky fyzické osoby). Opačný závěr by jednak vedl k faktické eliminaci přechodného ustanovení formulovaného v § 31 odst. 3 zákona [o elektronických úkonech], jednak by popíral konstrukci více druhů datových schránek, jejímž smyslem je důsledné rozlišování statusu adresáta. Má-li být každému advokátovi zřízena datová schránka podnikající fyzické osoby, má mu být doručováno do této datové schránky a nikoli do datové schránky právnické osoby (tam se bude doručovat pouze v

případě, že adresátem bude samotná právnická osoba, např. v rámci daňového řízení). V případě doručení do datové schránky právnické osoby, které je advokát společníkem nebo zaměstnancem, není písemnost řádně doručena (i když se advokát měl následně možnost s obsahem písemnosti seznámit), neboť právnická osoba a advokát jsou odlišné právní subjekty."

S uvedenými závěry se ostatně ztotožňuje i legislativní odbor České advokátní komory, který v stanovisku (dostupné online z www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2887) uvádí, že "úmyslem zákonodárce tedy bylo obdařit veškeré advokáty možností (resp. povinností) doručovat jim prostřednictvím datových schránek, a to bez ohledu na způsob výkonu advokacie. Z toho plyne, že má-li každý advokát zřízení datovou schránku, doručuje se mu do této datové schránky, a nikoli do datové schránky právnické osoby - tam se bude doručovat pouze v případě, že adresátem bude samotná právnická osoba, např. v rámci daňového řízení atp., ovšem nikoli v případě, že adresátem je advokát, vykonávající advokacii jako společník této společnosti nebo její zaměstnanec."

S výše uvedenými stanovisky koresponduje i názor vyslovený v usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 2. 2011, čj. 15 Co 41/2011-69, že "[s]oud doručuje písemnosti advokátu účastníka řízení prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky (§ 45 odst. 2 věta první o. s. ř.) výlučně postupem dle zákona [o elektronických úkonech], tj. pouze tehdy, má-li advokát datovou schránku zřízenou. Datovou schránkou advokáta není datová schránka právnické osoby, v níž advokát vykonává advokacii, byť sídlo advokáta je vždy totožné se sídlem této právnické osoby. Doručením písemnosti soudu do datové schránky právnické osoby, v níž advokát vykonává advokacii, nenastávají účinky doručení advokátu dle § 17 odst. 3 [citovaného] zákona."

Pro úplnost je třeba zmínit také usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2743/2013, ve kterém byla řešena otázka zaslání podání účastníkem řízení soudu. V daném případě byla do datové schránky Okresního soudu v Bruntále dodána datová zpráva s přílohami (plná moc udělená advokátovi a odpor proti platebnímu rozkazu), a to prostřednictvím datové schránky advokátní kanceláře. Okresní soud odmítl odpor proti platebnímu rozkazu s tím, že byl podán neoprávněnou osobou. Nejvyšší soud k této problematice odkázal na citované stanovisko ministerstva vnitra a uvedl, že "[i]nformační systém datových schránek neumožňuje soudu jako adresátovi datové zprávy identifikovat prostřednictvím identifikátoru elektronického podání osobu, která datovou zprávu vytvořila a která dokument nebo úkon provedla (§ 14 odst. 3 cit. zákona), nýbrž jen držitele datové schránky; údaj o tom, která osoba a v jakém postavení datovou zprávu vyhotovila a odeslala, je adresátu nepřístupný. Je-li jediným 'viditelným' údajem o identitě odesílatele datové zprávy identifikace jeho datové schránky, nelze než závěr o fikci podpisu datové zprávy vztáhnout k osobě jejího držitele. Použil-li advokát datovou schránku právnické osoby - advokátní kanceláře, ve které vykonává jako společník advokacii, k odeslání datové zprávy ve věci svého klienta (účastníka občanského soudního řízení), nemůže se prosadit názor, že platí fikce podpisu toho, kdo datovou zprávu

věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům". Ustanovení § 51 s. ř. s. je výjimkou z tohoto obecného pravidla, přičemž jako ke každé jiné výjimce k ní musí být přistupováno restriktivně. Jen pokud jsou beze zbytku splněny všechny zákonné podmínky, je možno rozhodnout věc bez nařízení jednání. V opačném případě nelze účastníkovi řízení upřít právo na veřejné projednání jeho věci v jeho přítomnosti včetně možnosti vyjádřit se k věci, jak je mu garantováno v čl. 38 odst. 2 Listiny (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2013, Pl. ÚS 31/10, č. 224/2013 Sb., ze dne 2. 2. 1995, sp. zn. I. ÚS 57/94, č. 6/1995 Sb. ÚS, ze dne 20. 2. 1995, sp. zn. IV. ÚS 97/94, č. 12/1995 Sb. ÚS, nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 3. 2006, čj. 2 Azs 190/2005-42).